

Vlaanderen
is erfgoed

Opheffingsdossier

Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw ten Hemel
Opgenomen met omgeving in Grobbendonk

Cultuurhistorisch landschap

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

Opheffingsdossier:

Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw ten Hemel Opgenomen met omgeving, Grobbendonk (Bouwel), Berdenweg – cultuurhistorisch landschap (opheffing)

Onderwerp

Benaming: Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw ten Hemel Opgenomen met omgeving

Adres of ligging: Berdenweg, Grobbendonk (Bouwel)

Dossier

Type dossier: opheffingsdossier (Gedeeltelijke opheffing)

Dossiernummer: 4.001/13010/101.1

Bescherming

Beschermd als: cultuurhistorisch landschap

Beschermingsbesluit: koninklijk besluit van 11 september 1967

URI Besluitendatabank Onroerend Erfgoed: <https://id.erfgoed.net/bsluiten/547>

Inventaris Onroerend Erfgoed

URI Inventaris Onroerend Erfgoed: <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/7262>

Samenvatting

De bescherming als cultuurhistorisch landschap wordt gedeeltelijk opgeheven omdat de kerkomgeving geleidelijk aan verkaveld werd en de kleinschalige dorpscontext verdween. De nieuwe afbakening behoudt de kerkomgeving met historische wegtracés en kenmerkende beplanting.

Datum

Datum: 8/09/2023

INHOUDSTAFEL

1.	Aanleiding tot opmaak van het dossier	4
2.	Beschrijvend gedeelte	4
2.1.	Ruimtelijke context.....	4
2.2.	Historiek van het beschermde goed	4
2.3.	Historiek van het beschermings- en beheerdossier	5
2.3.1.	Bescherming als cultuurhistorisch landschap (1967)	5
2.3.2.	Beheer en handhaving	5
2.4.	Fysieke toestand van het onroerend goed	7
2.5.	Juridische toestand.....	8
2.5.1.	Adres en kadaster	8
2.5.2.	Onroerend erfgoed	8
2.5.3.	Omgeving	9
3.	Evaluerend gedeelte	9
3.1.	Evaluatie van de opheffing van de bescherming	9
3.2.	Registratie van de erfgoedwaarden die verloren gaan	10
3.3.	Motivering van de afbakening van de opheffing	10
4.	Bronnen	10
4.1.	Archieven	10
4.2.	Digitale bronnen.....	11
4.3.	Publicaties	11
5.	Bijlagen bij het inhoudelijk dossier	11
5.1.	Omgevingsplan	11
5.2.	Fotobijlage	11

1. AANLEIDING TOT OPMAAK VAN HET DOSSIER

Dit is het inhoudelijk dossier bij het opheffingsbesluit van de parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw ten Hemel Opgenomen met omgeving in Grobbendonk (Bouwel). De opheffing van de bescherming kadert in de evaluatie van het beschermde erfgoedbestand, zoals ingeschreven in de Beleidsnota Onroerend Erfgoed (2019-2024) van minister Matthias Diependaele.

De bescherming van de parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw ten Hemel Opgenomen met omgeving werd onderzocht in het project 'snelle screening' (2021-2022). Deze snelle screening had als doel om op een termijn van anderhalf jaar die beschermingen te detecteren die vandaag overduidelijk niet meer aan de hedendaagse selectiecriteria voor bescherming voldoen. Met uitzondering van de stedenbouwkundige ensembles en het archeologisch en varend erfgoed, werd het volledige beschermde bestand gescreend.

Dit dossier betreft de gedeeltelijke opheffing van de bescherming als cultuurhistorisch landschap van de parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw ten Hemel Opgenomen met omgeving.

2. BESCHRIJVEND GEDEELTE

2.1. Ruimtelijke context

Het cultuurhistorisch landschap bevindt zich in het dorpscentrum van Bouwel en omvat de kerkomgeving met inbegrip van de parochiekerk met kerkhof, de pastorie, een dorpswoning en een deel van de gemeenteschool. Het geheel wordt begrensd door de straten Dorp in het westen en zuiden, Berdenweg en Rode Haagjes in het noorden en Stationlei in het oosten. De straat Rode Haagjes verbindt het kerkhof met de Stationlei.

De parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw ten Hemel Opgenomen met omgeving werd op 11 september 1967 bij koninklijk besluit beschermd als cultuurhistorisch landschap. Binnen de kerkomgeving zijn zowel de kerk met kerkhof als de pastorie beschermd als monument bij ministerieel besluit op 13 april 2004.

Het beschermd onroerend erfgoed in de omgeving van het beschermd onroerend goed wordt weergegeven op een omgevingsplan in bijlage bij dit opheffingsdossier.

2.2. Historiek van het beschermde goed

De parochiekerk in Bouwel gaat minstens terug tot de 13de eeuw en was omgeven door een omgracht kerkhof. Het huidige gebouw dateert grotendeels uit de 16de eeuw en werd uitgebreid in de 19de en 20ste eeuw. Het kerkhof is omgeven door een beukenhaag. In 1854 werd rondom ook een dubbele lindenrij aangeplant¹. Begin 20ste eeuw werd de gracht rondom het kerkhof gedempt.

Aan de achterzijde van het kerkhof verbindt de straat Rode Haagjes het kerkhof met de Stationlei. Langs de Rode Haagjes ligt de pastorie die dateert uit 1780 en eveneens omgracht was met een grote achtertuin ten zuiden. Eind jaren 1960 werd deze omgrachting gedempt en de achtertuin verkaveld². Een bijgebouw werd afgebroken in

---

¹ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2023: *Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw ten Hemel Opgenomen met kerkhof* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/46981> (geraadpleegd op 23 februari 2023).

² AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2023: *Pastorie Onze-Lieve-Vrouweparochie* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/47004> (geraadpleegd op 23 februari 2023).

Opheffingsdossier: Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw ten Hemel Opgenomen met omgeving, cultuurhistorisch landschap

functie van de bouw van de nieuwe pastorie op het aangrenzend perceel³. De weg Rode Haagjes ligt op het tracé van de gedempte gracht.

Ten zuidoosten van de kerk, meteen grenzend aan het kerkhof en toegankelijk via de straat Dorp, ligt een dorpswoning uit het derde kwart van de 19de eeuw⁴. Verder naar het zuidoosten bevinden zich de gebouwen van de vrije basisschool. De kleuterafdeling langs de straatkant is een typische schoolvleugel uit het begin van de jaren 1950⁵. Van de schoolgebouwen ligt enkel het achterste deel binnen de afbakening van de bescherming. Op de Atlas der Buurtwegen uit de 19de eeuw is te zien dat de kerk met het kerkhof en de omgrachte pastorie begrensd werden door een aantal noord-zuid georiënteerde wegen⁶. Ten oosten liep *chemin* nr 2, de latere Stationlei. Ten westen liep *sentier* nr 13, de latere straat Dorp. Ten zuiden liep, parallel met deze twee straten, *sentier* nr 14 of de Langenheuvelschen voetweg. Deze buurtweg verbond Bouwel met Rostal en werd afgeschaft in 1949. Tegelijk werd *sentier* 13 verbreed tot de huidige straatbreedte.

2.3. Historiek van het beschermings- en beheerdossier

2.3.1. Bescherming als cultuurhistorisch landschap (1967)

De parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw ten Hemel Opgenomen met omgeving werd op 11 september 1967 bij koninklijk besluit beschermd als cultuurhistorisch landschap omwille van de esthetische waarde.

De aanleiding voor de bescherming was vermoedelijk de geplande bouw van een nieuwe pastorie op een vrijliggend perceel tussen de kerk en de oude pastorie. De bescherming beoogde de ruime kerkomgeving met de oude pastorie, de dorpswoning en de aanpalende wegen met lokaal karakter te vrijwaren voor toekomstige ontwikkelingen⁷.

2.3.2. Beheer en handhaving

2.3.2.1. Pastorie

De bouw van een nieuwe pastorie door de kerkfabriek werd in 1967 gunstig geadviseerd door de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen⁸. In 1968 werd echter vastgesteld dat bij de voorbereiding van de werken voor de bouw van de nieuwe pastorie een zevental eiken op de grens met het kerkhof waren geveld evenals een aantal hagen gerooid.

---

³ SEVENANTS W. & GROOTAERS J. 2021: *Beheersplan Onroerend Erfgoed. Pastorie Onze-Lieve-Vrouweparochie Rode Haagjes 1 Bouwel (Grobendonk) (prov. Antwerpen)*, Bouwel [online], <https://id.erfgoed.net/plannen/1580> (geraadpleegd op 23 februari 2023).

⁴ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2023: *Dorpswoning* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/46983> (geraadpleegd op 23 februari 2023).

⁵ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2023: *Kleuterafdeling van de vrije basisschool* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/46984> (geraadpleegd op 23 februari 2023).

⁶ Atlas van de Buurtwegen, opgesteld naar aanleiding van de wet op de buurtwegen van 10 april 1841, schaal 1:2.500 (overzichtsplannen schaal 1:10.000).

⁷ Onroerend Erfgoed Antwerpen, Archief Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, Grobendonk (Bouwel), dossier Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw ten Hemel Opgenomen.

⁸ Onroerend Erfgoed Antwerpen, Archief Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, Grobendonk (Bouwel), dossier Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw ten Hemel Opgenomen.

Opheffingsdossier: Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw ten Hemel Opgenomen met omgeving, cultuurhistorisch landschap

In 1969 vroeg de gemeente Bouwel een wijziging van het beschermd landschap met het oog op een heraanleg van de kerkomgeving. Deze heraanleg omvatte de afbraak van de oude pastorie en de bouw van een nieuwe pastorie op het perceel ten westen hiervan, de verkaveling van een aantal percelen grenzend aan het kerkhof en de aanleg van een parking. De gemeente vroeg om een aantal percelen uit de bescherming te halen. De KCML gaf ongunstig advies en stelde dat de oude pastorie moest gerestaureerd en herbestemd worden. De bestaande percelen mochten niet opgedeeld worden in functie van een verkaveling. De toegangsweg naar het kerkhof mocht verbreed worden met aangepaste beplanting maar de aanleg van een parking werd niet toegelaten. De ongemachtigd gevelde eiken langs het kerkhof moesten vervangen worden door een dubbele rij geleide lindes. De nieuwe pastorie moest afgeschermd worden van de oude pastorie met beplanting.

In 2018 diende de kerkfabriek een aanvraag in voor sloop van de pastorie uit de jaren 1970 en een vervangende nieuwbouw op dezelfde locatie. Het agentschap Onroerend Erfgoed gaf gunstig advies mits voorwaarden. De oude pastorietuin moest worden heraangelegd als boomgaard en alle aanwezige beukenhagen moesten behouden blijven. Het nieuwe bouwvolume met de verharding en parkeerplaatsen werd ongunstig geadviseerd. Na een aanpassing van de plannen wat betreft het bouwvolume en de afstand tot de oude pastorie werd de aanvraag alsnog gunstig geadviseerd.

In 2020 verleende het agentschap Onroerend Erfgoed een gunstig advies voor de bouw van een nieuwe woning aan Rode Haagjes 3, de locatie van de pastorie uit de jaren 1970.

Op 21 december 2021 werd bij ministerieel besluit het beheerplan goedgekeurd voor de Pastorie Onze-Lieve-Vrouweparochie⁹. Hierin wordt gestreefd naar herstel van de esthetische waarde van de tuin en een zekere eenvormigheid tussen de pastorietuin en de omgeving met behoud van de waardevolle hagen, struiken en bomen.

2.3.2.2. Kerk en kerkhof

In 1971 gaf de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen ongunstig advies op een verkavelingsaanvraag van de kerkfabriek voor een perceel ten zuiden van de kerk. In dat zelfde jaar vroeg de Koninklijke Commissie de heraanplant van een tweede rij lindes bij het kerkhof na het niet gemachtigd rooien van een aantal eiken.

Van 1971 tot 1976 diende de Provinciale Commissie voor Monumenten en Landschappen meerdere voorstellen in om het beschermd landschap uit te breiden met opname van enkele oude hoeves en gebouwen om de oude dorpskern als geheel te behouden. Hier werd geen gevolg aan gegeven.

In 1978 werd op vraag van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen een verslag opgesteld van de toestand van de beplanting van het kerkhof. De eerste bomenrij bestond uit drie zomereiken en vier beuken, de tweede bomenrij bestond uit lindes. Er werd voorgesteld de eerste bomenrij met eik en beuk te rooien gezien de slechte staat. Er werd geen heraanplant voorzien om zo de lindenrij meer kans te geven zich goed te ontwikkelen. De Koninklijke Commissie volgde dit voorstel.

In 1984 diende de gemeente Bouwel een voorstel in voor de bouw van een nieuw parochiecentrum ten zuiden van de kerk. Monumenten & Landschappen gaf toelating om het gebouw op dit perceel te slopen en te vervangen door een nieuwbouw die minder breed

---

⁹ SEVENANTS W. & GROOTAERS J. 2021: Beheersplan Onroerend Erfgoed. Pastorie Onze-Lieve-Vrouweparochie Rode Haagjes 1 Bouwel (Grobbendonk) (prov. Antwerpen), Bouwel [online], <https://id.erfgoed.net/plannen/1580> (geraadpleegd op 23 februari 2023).

Opheffingsdossier: Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw ten Hemel Opgenomen met omgeving, cultuurhistorisch landschap

was zodat er meer openheid zou ontstaan tegenover de kerk¹⁰. Het gebouw werd gesloopt maar de nieuwbouw werd niet gerealiseerd.

In 1985 stuurde Monumenten & Landschappen een aanmaning naar de gemeente Bouwel wegens het zonder toelating heraanplanten van hagen op de verkeerde locatie en het verwijderen van een deels afgestorven haag in de omgeving van de kerk.

In 1989 diende de kerkfabriek een aanvraag in voor het vellen van 22 lindes rond het kerkhof omwille van hun slechte conditie. Monumenten & Landschappen gaf gunstig advies mits heraanplant met Grootbladige of Hollandse linde.

De gemeente Bouwel gaf een ongunstig advies en argumenteerde dat de kerkfabriek enkel meer parkeergelegenheid wilde scheppen en dat een deel van deze bomen zich op de openbare weg bevond. Monumenten & Landschappen voerde vervolgens een terreinonderzoek uit waaruit bleek dat meerdere bomen in slechte staat verkeerden. Er werd voorgesteld bijkomend onderzoek te verrichten naar het wortelgestel. Hier werd door de gemeente niet op ingegaan. In 1990 besliste de gemeente op advies van de milieuraad om een onderhoudssnoei te laten uitvoeren.

In 1992 gaf Monumenten & Landschappen een gunstig advies voor de bouw van een woning ten oosten van het kerkhof, op een perceel grenzend aan de Stationlei. Het advies luidde dat de bescherming vooral tot doel had de beplanting rond de kerk, het kerkhof en het vrij zicht op het koor te vrijwaren. De schoolgebouwen ten oosten deden hier al afbreuk aan en de nieuwbouw zou bovendien een deel van de storende schoolgebouwen afschermen.

In 2013 gaf het agentschap Onroerend Erfgoed een gunstig advies mits voorwaarden voor een aanvraag door de gemeentelijke basisschool voor werken rondom de speelplaats ten noordoosten van de kerk. De oude beukenhaag mocht vervangen worden maar moest een geheel vormen met de rode beukenhaag op het aanpalend perceel. Er mochten geen lindes geveld worden en er mocht slechts een lage draadafsluiting geplaatst worden, ondergeschikt aan de haag.

In 2018 verleende het agentschap een gunstig advies voor de regularisatie van een achterbouw van een dorpswoning aan Dorp 58. De bestaande haagstructuren op de perceelsgrens en de hoogstammige boom bleven behouden.

In 2019 gaf het agentschap een gunstig advies mits voorwaarden voor de oprichting van een bijgebouw en de vergroening van de speelplaats van de gemeentelijke basisschool grenzend aan de Rode Haagjes. Drie bomen zonder erfgoedwaarde mochten gekapt worden maar werden vervangen door drie nieuwe fruitbomen op een grotere afstand van de lindes op het kerkhof. Er werd ook een groene buffering van een nieuwbouw voorzien door aanplant van een beukenhaag. De bestaande hagen moesten behouden blijven.

In 2022 verleende het agentschap een gunstig advies mits voorwaarden voor de verbouwing en nieuwbouw van de gemeentelijke basisschool aan Berdenweg 5. De hagen en bomen langs de Rode Haagjes en de Berdenweg moesten behouden blijven en de aanplant van fruitbomen en een groenscherm diende te gebeuren tijdens het eerstvolgend plantseizoen.

2.4. Fysieke toestand van het onroerend goed

De fysieke toestand van het onroerend goed waarvoor dit opheffingsdossier wordt opgemaakt, is vastgesteld tijdens meerdere plaatsbezoeken op 14 februari 2023 en 16 maart 2023. De fysieke toestand is op dat moment fotografisch gedocumenteerd. Deze

---

¹⁰ Onroerend Erfgoed Antwerpen, Lopend archief, Grobbendonk (Bouwel), Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw ten Hemel Opgenomen.

Opheffingsdossier: Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw ten Hemel Opgenomen met omgeving, cultuurhistorisch landschap

registratie is als bijlage bij het ministerieel besluit gevoegd en geeft een beeld van de toestand van het onroerend goed op het moment van de opheffing.

Het kerkhof is langs vier zijden omgeven door een oude beukenhaag en een rij opgaande lindes. In het westen staat langs de straat Dorp een tweede rij opgaande lindes in afzonderlijke plantvakken van een vroegere plantdatum.

De straat Berdenweg grenst ten noorden aan het kerkhof en loopt tot aan de gemeentelijke basisschool waarna dit een verharde voetweg wordt die rondom het kerkhof loopt. Ten zuiden van het kerkhof loopt de doodlopende straat Dorp die toegang geeft tot de historische dorpswoning (Dorp 54). De woning is rondom verhard met een enkele notelaar in een plantvak. Op het aangrenzend perceel ten westen van de dorpswoning staat een nieuwbouw (Dorp 56). In het verlengde hiervan liggen private tuinen en het achterste bijgebouw van de gemeentelijke kleuterschool (Dorp 68).

De straat Rode Haagjes verbindt de Stationlei met het kerkhof en vormt de toegang tot de pastorie (Rode Haagjes 1). De straat is hier beplant met een rij lindes. De oude pastorie heeft een centrale gekasseide toegangsweg en ligt binnen een tuin met enkele solitaire bomen waaronder een linde en een opgaande hulst. Oorspronkelijk was er een toegangspoort met een dubbel smeedijzeren hek. Deze toegangspoort is niet meer aanwezig¹¹. Op het aangrenzend perceel ten westen, tussen de pastorie en het kerkhof, staat een nieuwbouw met parking omgeven door een jonge beukenhaag (Rode Haagjes 3).

Het perceel tegenover de pastorie, op de hoek van de Stationlei en de Rode Haagjes, werd in 1992 bebouwd (Stationlei 22). Het aangrenzende perceel ten westen is ingenomen door de speelplaats en bijgebouwen van de gemeentelijke basisschool (Berdenweg 5). Beide percelen zijn langs de Rode Haagjes afgesloten door een jonge beukenhaag.

2.5. Juridische toestand

2.5.1. Adres en kadaster

De parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw ten Hemel Opgenomen met omgeving bevindt zich in Grobbendonk (Bouwel) op de percelen met de kadastrale gegevens: Grobbendonk, tweede afdeling, sectie B, perceelnummer 39G (deel), 42K (deel), 42L (deel), 42M (deel), 45B2, 45Z, 46E, 47G, 49B, 50F, 52Z (deel) en deel van het openbaar domein.

In het beschermingsbesluit van 11 september 1967 wordt dit kadastraal omschreven als: Bouwel, sectie B, perceelnummers 41C, 42D, 46D, 47D, 47F, 49A en 50D.

2.5.2. Onroerend erfgoed

Het beschermd onroerend erfgoed in de omgeving van het beschermd onroerend goed waar dit opheffingsdossier over gaat, wordt weergegeven op een omgevingsplan in bijlage bij dit opheffingsdossier.

Inventaris Onroerend Erfgoed

- De Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw ten Hemel Opgenomen met kerkhof is als bouwkundig erfgoed opgenomen: <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/46981>
- De Pastorie Onze-Lieve-Vrouweparochie is als bouwkundig erfgoed opgenomen: <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/47004>

---

¹¹ SEVENANTS W. & GROOTAERS J. 2021: Beheersplan Onroerend Erfgoed. Pastorie Onze-Lieve-Vrouweparochie Rode Haagjes 1 Bouwel (Grobbendonk) (prov. Antwerpen), Bouwel [online], <https://id.erfgoed.net/plannen/1580> (geraadpleegd op 23 februari 2023).

Opheffingsdossier: Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw ten Hemel Opgenomen met omgeving, cultuurhistorisch landschap

- De Dorpswoning is als bouwkundig erfgoed opgenomen: <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/46983>
- De Kerkomgeving is als bouwkundig erfgoed opgenomen: <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/300179>
- De Kleuterafdeling van de vrije basisschool is als bouwkundig erfgoed opgenomen: <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/46984>

Beschermd onroerend erfgoed

- De Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw ten Hemel opgenomen met kerkhof is beschermd als monument bij ministerieel besluit van 13 april 2004: <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/7267>
- De Pastorie Onze-Lieve-Vrouweparochie is beschermd als monument bij ministerieel besluit van 13 april 2004: <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/7314>
- De Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw ten Hemel Opgenomen met omgeving werd op 11 september 1967 bij koninklijk besluit beschermd als cultuurhistorisch landschap: <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/7262>

Vastgesteld bouwkundig erfgoed

- De Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw ten Hemel Opgenomen met kerkhof: <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/106866>
- De Pastorie Onze-Lieve-Vrouweparochie: <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/106897>
- De kerkomgeving: <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/97737>
- De Dorpswoning: <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/106864>
- De kleuterafdeling van de vrije basisschool: <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/106867>

Beheerplan

- Voor de Pastorie Onze-Lieve-Vrouweparochie werd een beheerplan opgemaakt: <https://id.erfgoed.net/plannen/1580>

2.5.3. Omgeving

Binnen het beschermd cultuurhistorisch landschap van de parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw ten Hemel Opgenomen met omgeving liggen de percelen met de kadastrale gegevens: Grobbendonk, 2de afdeling, sectie B, perceelnummers 49B en 50F volgens het gewestplan in gebieden voor gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut. De overige percelen binnen het beschermd onroerend goed liggen volgen het gewestplan in woongebied.

3. EVALUEREND GEDEELTE

3.1. Evaluatie van de opheffing van de bescherming

De parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw ten Hemel Opgenomen met omgeving in Bouwel werd bij koninklijk besluit van 11 september 1967 beschermd als cultuurhistorisch landschap vanwege de esthetische waarde. De kerkomgeving van Bouwel was op het moment van bescherming representatief voor een typische kleinschalige dorpskern rondom de parochiekerk, gekenmerkt door een zekere openheid in de percelen grenzend aan het kerkhof en de pastorie.

Voor een deel van de bescherming is de erfgoedwaarde onherstelbaar aangetast door nieuwe verkavelingen langs de Rode Haagjes en de geleidelijke uitbreiding van de schoolgebouwen. Hierdoor wijzigde de historische perceelstructuur en het uitzicht van de kerkomgeving. De open ruimte werd geleidelijk aan volgebouwd en het kleinschalig karakter verdween.

De erfgoedwaarde van de parochiekerk met omgeving is weliswaar verminderd maar niet geheel verloren gegaan. De kerk met het kerkhof en de beplanting rondom domineert het centrum van Bouwel en vormt met de pastorie en de dorpswoning (Dorp 54) nog steeds een esthetisch ensemble. Via de Rode Haagjes is er een zicht op de kerk en de bomenrijen die het kerkhof markeren. De Rode Haagjes en de begeleidende beplanting bestendigen ook de samenhang tussen de pastorie en de kerk. De Berdenweg en aansluitend de voetweg verbinden de verschillende elementen met elkaar en refereren aan de historische dorpscontext. De kerk, het kerkhof, de dorpswoning en de straten Berdenweg en Rode Haagjes blijven daarom opgenomen in het beschermde cultuurhistorisch landschap 'Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw ten Hemel Opgenomen met omgeving'.

De bescherming als cultuurhistorisch landschap van de parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw ten Hemel Opgenomen met omgeving in Bouwel, wordt gedeeltelijk opgeheven omdat de erfgoedwaarden van een deel van het beschermde goed onherstelbaar zijn aangetast of verloren gegaan.

3.2. Registratie van de erfgoedwaarden die verloren gaan

Het inhoudelijke dossier bij de opheffing documenteert en registreert de erfgoedwaarden van het cultuurhistorisch landschap in voldoende mate. Er zijn bijgevolg geen bijkomende maatregelen vereist voor de registratie van de erfgoedwaarden of het behoud van erfgoedelementen in een onroerenderfgoeddepot.

3.3. Motivering van de afbakening van de opheffing

De bescherming als cultuurhistorisch landschap van de parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw ten Hemel Opgenomen met omgeving, Berdenweg, Grobbendonk (Bouwel), wordt gedeeltelijk opgeheven. De erfgoedwaarden van een deel van het beschermde goed zijn onherstelbaar aangetast.

De kadastrale gegevens van het beschermd onroerend goed werden gewijzigd ten opzichte van het ogenblik van bescherming. De percelen werden in het koninklijk besluit van 11 september 1967 kadastraal benoemd als: Bouwel, sectie B, perceelnummers 41C, 42D, 46D, 47D, 47F, 49A, 50D.

Vandaag zijn deze percelen bij het kadaster bekend als: Grobbendonk, 2de afdeling, sectie B, perceelnummers 39G (deel), 42K (deel), 42L (deel), 42M (deel), 45B2, 45Z, 46E, 47G, 49B, 50F, 52Z (deel).

De opheffing is beperkt tot de percelen 39G (deel), 42L (deel), 42M (deel), 47G en 52Z (deel) die in de loop der jaren werden verkaveld met een verlies van de erfgoedwaarden tot gevolg. De straten Dorp en Berdenweg grenzend aan het kerkhof en de straat Rode Haagjes blijven binnen de bescherming omwille van de historische wegtracés en de begeleidende beplanting. Ook de dorpswoning (Dorp 54) blijft behouden binnen de bescherming omwille van het beeldbepalend karakter in de onmiddellijke omgeving van het kerkhof.

De kadastrale percelen gevat door de opheffing zijn opgenomen in artikel 2 van het ministerieel besluit.

4. BRONNEN

4.1. Archieven

- Onroerend Erfgoed Antwerpen, Lopend archief, Grobbendonk (Bouwel), Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw ten Hemel Opgenomen met omgeving.

4.2. Digitale bronnen

- Atlas van de Buurtwegen, opgesteld naar aanleiding van de wet op de buurtwegen van 10 april 1841, schaal 1:2.500 (overzichtsplannen schaal 1:10.000).
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2023: *Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw ten Hemel Opgenomen met kerkhof* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/46981> (geraadpleegd op 23 februari 2023).
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2023: *Pastorie Onze-Lieve-Vrouweparochie* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/47004> (geraadpleegd op 23 februari 2023).
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2023: *Dorpswoning* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/46983> (geraadpleegd op 23 februari 2023).
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2023: *Kleuterafdeling van de vrije basisschool* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/46984> (geraadpleegd op 23 februari 2023).

4.3. Publicaties

- SEVENANTS W. & GROOTAERS J. 2021: *Beheersplan Onroerend Erfgoed. Pastorie Onze-Lieve-Vrouweparochie Rode Haagjes 1 Bouwel (Grobbendonk) (prov. Antwerpen)*, Bouwel [online], <https://id.erfgoed.net/plannen/1580> (geraadpleegd op 23 februari 2023).

5. BIJLAGEN BIJ HET INHOUDELIJK DOSSIER

5.1. Omgevingsplan

5.2. Fotobijlage

De fotoregistratie van de fysieke toestand, gevoegd als bijlage bij het ministerieel besluit, bevat alle relevante foto's voor dit dossier. Er is geen afzonderlijke fotobijlage bij het dossier gevoegd.